

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
„ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

РОБОЧА ПРОГРАМА КУРСУ

«Місцеві фінанси» за спеціальністю 050104 „Фінанси”

для студентів факультету бізнесу і фінансів денної форми навчання

Харків – 2010

«Місцеві фінанси»

Робоча програма курсу

Укладач: ст. викладач Мурашко І. М.,

– Х.: НТУ „ХПІ”, 2010 – 10 .

Рецензент: зав. кафедри економіки та фінансів

Міжнародного Слов'янського університету

проф., к.е.н. Калюжнова І. М.

1. Затверджено кафедрою “Фінанси та оподаткування”

Протокол №   від   . 2010 р.

2. Схвалено науково-методичною радою НТУ „ХПІ”

Протокол №   від   . 2010 р.

ВСТУП

Місцеві фінанси є невід'ємною складовою фінансової системи країни. Вони є сукупністю фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, які спрямовуються на виконання цими органами як власних так і делегованих ними функцій і завдань.

В останні десятиріччя роль місцевих фінансів в фінансовій системі держави підвищується через зростаючу регіоналізацію економічних і соціальних проектів, а також процесів управління.

Через місцеві фінанси держава активно здійснює свою соціальну політику.

Через фінансові системи місцевих органів влади і самоврядування мобілізується значна частина валового внутрішнього продукту.

Функції соціально-економічного регулювання, які виконують місцеві фінанси, включають в себе вилучення, розподіл і перерозподіл частини ВВП, забезпечення економічного зростання і надання громадянам належного рівня громадських послуг, що знаходяться в сфері компетенції органів місцевої влади і самоврядування.

Завдання курсу полягає у вивченні суті і значення місцевих фінансів, засад їхнього функціонування як одного з дійових важелів економічної політики місцевих органів самоврядування; набуття вмінь аналізувати використання доходів органів місцевого самоврядування.

Предмет вивчення становлять фінансові відносини, що виникають на різних рівнях адміністративно- територіальних утворень у процесі формування та використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Мета курсу: надання знань про сутність і роль місцевих фінансів у економічному і соціальному розвитку адміністративно-територіальних утворень та механізм їх функціонування.

1. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Курс “Місцеві фінанси” пов’язаний дисциплінами “Макроекономіка”, “Фінанси”, “Фінансові ресурси регіону”, “Ринок фінансових послуг”, “Бюджетна система”. Знання по перерахованим курсам дозволять студентам засвоїти теоретичні положення курсу і водночас суттєво розширити науково-теоретичну основу курсів, що перелічені вище, а також нададуть можливості одержати необхідні практичні навички.

2. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

2.1. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ.

Теми	Кількість годин				Форма контролю
	Всього	У тому числі			
		Лекції	сем. (практ) занят.	самост робота	
Тема 1. Вступ. Місцеві фінанси, їх сутність, склад, і роль у розвитку економічної і соціальної інфраструктури	10	2	2	2	опитування
Тема 2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів	10	4	2	2	опитування
Тема 3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування.	10	6	6	6	дискусія
Тема 4. Регіональні цільові фонди місцевого самоврядування.	10	2	4	2	опитування
Тема 5. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.	20	4	4	10	реферат
Тема 6. Міжбюджетні відносини та їх складові.	12	4	4	10	реферат
Тема 7. Управління фінансами і фінансовий контроль на регіональному рівні.	10	2	2	2	опитування
Тема 8. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.	12	2	2	6	дискусія
Тема 9. Фінанси житлово-комунального господарства.	8	2	2	4	опитування
Тема 10. Основи організації місцевих органів влади у зарубіжних країнах.	6	2	2	4	опитування
Всього:	108	30	30	48	іспит

2. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ.

Тема за програмою Навчальної дисципліни	Тема та план лекції	К-ть год.	Тема сем. (практ) занят.	К-ть год.
Вступ. Місцеві фінанси, їх сутність, склад, роль у розвитку економічної інфраструктури	План лекції: 1. Місцеві фінанси як система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів. 2. Функції місцевих фінансів, які забезпечуються через місцеві фінанси. 3. Елементи системи місцевих фінансів.	2	План заняття: 1. Структура місцевих фінансів. 2. Місцеві бюджети як засіб планування доходів і витрат. 3. Роль місцевих фінансів у розвитку соціальної інфраструктури.	2
Місцеві бюджети – визначна ланка місцевих фінансів	План лекції: 1. Взаємозв'язок місцевих і державних фінансів. 2. Права органів місцевого самоврядування, щодо здійснення і забезпечення соціально-економічного розвитку територій. 3. Поняття самостійності місцевих бюджетів.	2	План заняття: 1. Фінансові взаємовідносини органів місцевого самоврядування з підприємствами і установами на їх території. 2. Обов'язки місцевих органів самоврядування, щодо забезпечення соціальних стандартів. 3. Реальний зміст самостійності місцевих бюджетів.	2
Фінансові ресурси місцевого самоврядування.	План лекції: 1. Основні джерела доходів місцевих бюджетів. 2. Основні напрямки витрат місцевих бюджетів. 3. Основи фінансової автономії місцевих органів влади.	6	План заняття: 1. Власні доходи місцевих бюджетів. 2. Закріплені доходи місцевих бюджетів. 3. Регульовані доходи місцевих бюджетів.	6
Регіональні цільові фонди місцевого самоврядування.	План лекції: 1. Мета і завдання регіональних цільових фондів 2. Ресурсна база місцевого самоврядування. 3. джерела формування єдиного позабюджетного фонду. 4. Валютні фонди.	4	План заняття: 1. Регіональні цільві фонди, як джерело накопичення ресурсів. 2. Цільові фонди, як складові позабюджетних фондів. 3. Статути цільових фондів. 4. Резервні фонди.	4
Планування і	План лекції:	4	План заняття:	4

<p>порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.</p>	<p>1. Соціально-економічне значення видатків місцевих бюджетів. 2. Розмежування видатків між місцевими бюджетами. 3. Пріоритети бюджетної політики і їх виконання на місцях. 4. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості.</p>		<p>1. Напрямки за якими плануються видатки місцевих бюджетів. 2. Групи видатків. 3. Субсидіарність у міжбюджетних відносинах. 4. Порядок складання та розгляду місцевих бюджетів.</p>	
<p>Міжбюджетні відносини та їх складові.</p>	<p>План лекції: 1. Концепції державної регіональної політики і організації внутрішніх міжбюджетних відносин. 2. Поняття бюджетних трансфертів і їх правове регулювання. 3. Поняття вертикальних та горизонтальних балансів. 4. Фінансове вирівнювання.</p>	4	<p>План заняття: 1. Інструменти міжбюджетних відносин. 2. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин і використання міжбюджетних трансфертів. 3. Правові засади і організація бюджетного вирівнювання в Україні. 4. Досвід фінансового вирівнювання.</p>	4
<p>Управління фінансами і фінансовий контроль на регіональному рівні.</p>	<p>План лекції: 1. Місцеві фінансові органи і їх функції. 2. Система організації місцевих фінансових органів. 3. Поняття касового виконання місцевих бюджетів.</p>	2	<p>План заняття: 1. Система касового виконання місцевих бюджетів. 2. Аудит фінансової діяльності органів місцевого самоврядування. 3. Контролюючі органи і здійснення контролю за фінансовою діяльністю органів місцевого самоврядування.</p>	2
<p>Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.</p>	<p>План лекції: 1. Інститут комунальної форми авоасності 2. Поняття форми комунального кредиту. 3. Муніципальні підприємства.</p>	2	<p>План заняття: 1. Особливості реалізації прав комунальної власності. 2. Правове регулювання комунального кредиту. 3. Вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку комунального кредитування.</p>	2
<p>Фінанси житлово-комунального господарства.</p>	<p>План лекції: 1. Надання послуг населенню в сфері житлово-комунального господарства. 2. Форми власності</p>	2	<p>План заняття: 1. Комунальні платежі. 2. Забезпечення ефективності житлово-комунального господарства.</p>	2

	житлово- комунальних підприємств. 3. Фінансові джерела житлово-комунального господарства.		3. Альтернативні форми надання житлово- комунальних послуг.	
Основи організації місцевих органів влади у зарубіжних країнах.	План лекції: 1. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів. 2.Зарубіжний досвід забезпечення ресурсної бази органів місцевого самоврядування	2	План заняття: 1. Міжнародні стандарти в організації місцевих фінансів. 2. Зарубіжний досвід створення позабюджетних фондів. 3. Фінанси муніципальних підприємств в зарубіжних країнах	2
Разом:		30		30

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема	Індивідуальні завдання	К-ть год.	Літературне джерело
Тема 1. Місцеві фінанси, їх сутність, склад, і роль у розвитку економічної і соціальної інфраструктури	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	2	21 (с.10-14); 33 (с.225-229)
Тема 2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	2	10 (с. 176-244); 13 (с. 108-140); 14 (с. 65-70); 15 (с.189-199); 18 (с. 68, 69)
Тема 3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	6	4 (с. 13, 14); 6 (с. 309-376); 21 (с. 203-250)
Тема 4. Регіональні цільові фонди місцевого самоврядування.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	2	1 (с. 15-17); 9 (с. 129-131); 13 (с.155-170); 27 (с. 65-66)
Тема 5. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	10	4 (с.13-14); 10 (с. 207-245); 13 (с.105-150); 18 (с. 69-70);
Тема 6. Міжбюджетні	Опрацювання лекційного	10	16 (с. 199-200);

відносини та їх складові.	матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.		19 (с.66-67); 21 (с. 119-125)
Тема 7. Управління фінансами і фінансовий контроль на регіональному рівні.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	2	13 (с.108-175); 15 (с. 189-200) 26 (с. 56, 58);
Тема 8. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	6	11 (с.207-305); 35 (с. 193-195)
Тема 9. Фінанси житлово-комунального господарства.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	4	7 (с.137-154, 201-210); 8 (с. 61, 62)
Тема 10. Основи організації місцевих органів влади у зарубіжних країнах.	Опрацювання лекційного матеріалу, конспектування навчальної літератури, підготовка до участі у семінарських заняттях, написання рефератів.	4	20 (с.5-93, 156-303); 29 (с. 37-94); 34 (с. 195, 196)
Разом:		48	

4. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ.

1. Роль місцевих фінансів у розвитку соціально-економічних територіальних систем.
2. Місцеві бюджети, як фінансова основа самоврядування.
3. Ресурсна база місцевого самоврядування.
4. Регіональні цільові фонди – джерела формування і напрямки використання.
5. Планування доходів і видатків місцевих бюджетів.
6. Регіональна політика держави і міжбюджетні відносини.
7. Фінансовий контроль і аудит діяльності органів місцевого самоврядування.
8. Комунальна власність як джерело доходів і чинник управління на місцевому рівні.
9. Роль місцевих органів забезпечення якості життя мешканців території.
10. Місцеві фінанси органів самоврядування в зарубіжних країнах.

Рекомендована література:

1. Акімова І., Вахненко Т. Становлення ефективної системи регулювання місцевих запозичень в Україні // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №5. – С. 15-22.
2. Бондаренко В. Л., Кобзистий О. М. Застосування правила Г. Жеза при дослідженні структури асигновань на розвиток міста // Фінанси України. – 2002. – №1. – С. 20-27.
3. Буряк П. Ю. Міжбюджетні відносини та перспективи формування місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2001. – №6. – С. 14-23.
4. Бурячко А. Є., Палій М. П. Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2003. – №8. – С. 13-18.
5. Бюджетний кодекс України. – К.: Артек, 2002. – 75 с.
6. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України. – К.: МІОС, 2002. – 608 с.
7. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
8. Голуб'як В. С. Роль підприємства у формуванні місцевих бюджетів та зростанні їх доходів // Статистика України. – 2003. – №4. – С. 61-64.
9. Карпинский Б. А. Региональная сбалансированность финансовой системы государства // Регіональна економіка. – 2003. – №1. – С. 128-138.
10. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: НІОС, 2009. – 250 с.
11. Комунальне господарство. – Х.: Мегаполіс. – 2004. – 350 с.
12. Копитов С. М. Функції казначейства з виконання державних та місцевих бюджетів // Регіональна економіка. – 2001. – №5. – С. 45-50.
13. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 280 с.
14. Крайник О. Сучасні підходи до формування місцевих бюджетів // Регіональна економіка. – 2002. – №4. – С. 65-75.
15. Кузькін О., Мельник О. Регіональні бюджети: Способи формування та використання в Україні // Регіональна економіка. – 2004. – №2. – С. 189-200.
16. Лавриев М. Б. Местные налоги и сборы как атрибут финансовой автономии органом местного самоуправления // Регіональна економіка. – 2003. – № 6 – С. 197-208.
17. Мних М. В. Роль та значення місцевих фінансів у розвитку місцевого самоврядування // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №2. – С. 15-17.
18. Музика О. Класифікація доходів місцевих бюджетів // Право України. – 2003. – № 10. – С. 68-72.
19. Павлюк К. В. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 67-75.
20. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навчальний посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010. – 495 с.

21. Петленко Ю. В., Рожко О. Д. Місцеві фінанси.-К.: Кондор, 2008. – 282 с.
22. Прядко В. В. Особенности формирования баланса производственных, имущественных и финансовых ресурсов территории // Экономика Украины. – 2001. – №11. – С. 11-20.
23. Прядко В. В., Здерка Н. Я. Особливості формування бюджетів місцевого самоврядування на 2002 рік // Фінанси України. – 2002. – №9. – С. 71-72.
24. Романів М. В. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіону // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 60-62.
25. Слухай С. В. Особливості фінансової підтримки місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2002. – №4. – С. 48-55.
26. Стоян В. І. Казначейська система виконання бюджетів // Фінанси України. – 2002. – №5. – С. 56-64.
27. Суховірська О. Б. Фінансові ресурси місцевих органів влади // Фінанси України. – 2002. – №11. – С. 61-67.
28. Тарангул Л. Л. Оцінка податковоспроможності регіону // Фінанси України. – 2003. – №6. – С. 7-13.
29. Титаренко В. О. Економічні засади місцевого самоврядування. – К.: Знання, 2004. – 312 с.
30. Толуб'як В. Проблеми і перспективи фінансової децентралізації // Економіка України. – 2004. – №2. – С. 22-27.
31. Толуб'як В. С. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2002. – №11. – С. 68-71.
32. Управління бюджетними ресурсами регіону//Фінанси України. – 2002. – №12. – С. 51-54.
33. Фурдиченко Л. Гайдис Н. Міжбюджетні відносини в Україні в сучасних умовах//регіональна економіка. – 2004. – №2. – С. 225-229.
34. Чугунов І. Планування і виконання дохідної частини місцевих бюджетів у механізмі бюджетного регулювання//регіональна економіка. – 2002. – №4. – С. 194-199.
35. Швець В. Я. Насущные проблемы местных бюджетов и пути их преодоления: взгляд практика // Регіональна економіка. – 2003. – №6. – С. 192-197.